

**ЕКОНОМІЧНИЙ ЗМІСТ СФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ
ТЕХНОЛОГІЇ СТРАТЕГУВАННЯ В КОНТЕКСТІ УПРАВЛІННЯ
РОЗВИТКОМ РЕАЛЬНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ**

Об'єктивним є визнати, що провідним чинником забезпечення сталого розвитку будь-якої держави світу та досягнення надійності функціонування її економічної системи - є потреба у формуванні дієвої системи стратегічного управління розвитком стратегічного потенціалу промисловості. Слід відмітити, що ця проблема буде вирішеною у разі глибокого вивчення процесів, які відбуваються в межах системи державного регулювання, які обумовлюють створення умов із формування, нарощення та використання сукупних ресурсів, граничних резервів різної природи і можливостей промисловості з метою досягнення економіко-політичних, еколого-економічних і соціально-економічних цілей. А на основі нового знання – слід здійснити проектування архітектури оптимальної для України моделі формування системи управління розвитком стратегічного потенціалу промисловості (СУР_{СПП}). При цьому, доцільним є визначення економічного змісту поняття «функціонали стратегування у сфері управління розвитком вимірів енергоефективності функціонування промисловості» – в якості попередньо визначеного комплексу специфічних функцій, реалізація яких спрямована на певний період упередження, уможливаючи розробку оптимального складу організаційно-економічних, економетричних, проектних і модельних процедур, які забезпечують: об'єктивність функціям із концептування, прогнозування, стратегічного сканування, моделювання, планування, проектування, програмування та контролю за діяльністю суб'єктів управління забезпеченням енергоефективності функціонування промисловості в регіонах держави (УЗЕФ_{РПК}) обчислення мінімально допустимих обсягів витрат за етапами реалізації Стратегічного набору регіональних промислових комплексів (РПК); формування/ уточнення організаційно-економічних умов і енергоекономічних орієнтирів за фазовою траєкторією промислового зростання; створювати систему стратегування в країні, яка би, з одного боку, дозволяла збирати країну в єдине ціле на рівні стратегічної влади — щодо інших країн, блоків країн, організацій та інфраструктур, які суттєво впливають на всі політичні та економічні процеси в країні, а з іншого боку, дозволяла би вирішувати питання збереження та розвитку своєї культурної ідентифікації як країни-культури на довгостроковий термін часу, тобто стратегування збирає країну у світі (простір) та щодо майбутнього (час).

Принцип системності стратегування. Стратегування може бути ефективним не в разі існування стратегій чи стратегічних органів, а за умови наявності складної і розгалуженої системи розробки та впровадження довгострокових стратегій, застосування стратегічних сценаріїв дії влади та використання стратегічної гри та контргри в різних стратегічних сферах політики та економіки. Поряд із вказаним, слід визнати, що система трьох-рівневого стратегування потребуватиме і, надалі, постійного удосконалення й оптимізації. Тому, в країні має бути створено трьох-рівневу систему стратегування — набір інститутів, процедур, взаємозв'язків з виконавчою владою, що дозволяє здійснювати стратегування. Стратегування повинно мати три пов'язані рівні. А саме: 1) громадсько-політичне стратегування (розробка політичної публічної загальнонаціональної Стратегії, яка показує час в 10-20 років та місце країни на цей час серед стратегій зовнішніх гравців, які значно впливають на неї — складається з різних стратегічних планів, призначена для широкої громади та бізнесменів); 2) інституційне стратегування (Інститут Стратегування та інші інститути, до компетенції яких має бути віднесене стратегування сценарне та ігрове, тобто більш складніші стратегії щодо конкретних сценаріїв та стратегічних ігор влади, наприклад, в сфері закупки енергоносіїв, інновацій, інформатизації тощо — для консультації органів влади у її повсякденній роботі та для перспективного програмування); 3) елітне стратегування, що відбувається на „стратегічній раді” — ще більш складна стратегія на більш довгий термін, яка є принципово непублічною і часто відомою для дуже небагатьох навіть з представників влади. На «стратегічній раді» також заключається і перезаключається «пакт еліт» — тобто, принципи, на яких побудована Конституція.

При цьому, визнаємо, що 1 та 2-й рівень описується в Конституції тільки з точки зору загальних принципів. 3-й рівень може не описуватися, але його існування — предмет «пакту еліт», який заключається незалежно від положень Конституції, але впливає на її принциповий зміст. Відтак,

запропоновано систему реалізації організаційно-економічних та економетричних процедур із стратегування дієвого інструментарію кожного РПК, що реалізовано за рахунок провадження заходів із інтеграції комунітарних і алокаційних принципів оптимальної для України Стратегії УЗЕФ_{РПК} до важелів і регуляторів Стратегії соціально-економічного розвитку певного регіону, яка: а) передбачає врахування у домінантах Енергетичної стратегії технології алокаційного УЗЕФ_{РПК} у повній логічній відповідності із цілями розвитку як держави, так і каскадів РПК/ кластерних округів/ окремих РПК; б) сприяє вдосконалюванню взаємодії та більш раціональному розподілу повноважень між державними, регіональними й місцевими органами влади у галузі управління забезпеченням енергоефективності.

Поряд із вказаним, автор монографії вважає за доцільне визнати і наступне:

у сучасних умовах розбудови системно-універсальної теорії і методології провадження енерго-економічного дослідження, зарубіжні вчені пов'язують імовірність кардинальних змін із застосуванням методів стратегування. Останні, передусім, забезпечують формування як достатніх масштабів розвиненості стратегічного потенціалу, та і якісної стратегічної позиції розвитку виробничо-економічної системи (strategic choice). Показники цього зростання – стають визначальними, з точки зору, об'єктивного відображення характеристик і явищ промислового зростання. Однак, потребують коригування змістовності та прикладного інструментарію у майбутньому (більш детально приведені у параграфі обґрунтування розкрито у попередній науковій роботі автора монографії [4]).

Тоді, враховуючи вище приведене, можна підтвердити таке: розроблення та апробація у практиці господарювання опрацьованих і побудованих у їхніх межах «лінійок ідентифікації» (їхнє визначення та послідовність розробки представлено автором дисертації у праці [5]) відповідає концептуальним засадам вирішення проблем із підвищення рівня енергоефективності функціонування та формування стратегічного потенціалу реального сектору регіональної економіки України, що відтворено дослідником у попередній праці [6]. Відтак, реалізація завдань із формування технологічних, інноваційних, структурних та когнітивно-інформаційних переваг в системі (алокаційній) управління забезпеченням енергоефективності функціонування промисловості України автором визнано – як цілеорієнтовану реалізацію функціоналів стратегування у сфері забезпечення енергоефективності функціонування реального сектору регіональної економіки України.

Тобто, останні можна трактувати наступним чином: функціонали стратегування у сфері забезпечення енергоефективності функціонування РПК – це розробка і реалізація оптимальної сукупності організаційно-економічних, економетричних, проектних та модельних процедур, використання яких забезпечує: а) об'єктивність реалізації цільових функцій із концептування, прогнозування, стратегічного сканування, моделювання, планування, проектування, програмування та контролювання діяльності корелянтів з метою підвищення результативності управління забезпеченням енергоефективності функціонування реального сектору економіки України; б) створення та визначення оптимального складу і мінімально допустимих обсягів витрат за етапами реалізації стратегічного набору в контексті збалансованості та органічності функціонування певного класу каскадів РПК; в) формування/ уточнення організаційно-економічних передумов і енергоекономічних орієнтирів фазової траєкторії промислового зростання задля сформування в межах регіональної економічної системи ознак до її сталого розвитку (приведене детально описано та обґрунтовано дисертантом у попередній науковій праці [3]).

Звідси, першочергово слід вказати й на те, що використовуючи попередні здобутки та пропоновані у дисертації методологічні засади УЗЕФ_{РПК}, формалізацію цільових функціоналів стратегування у сфері підвищення рівня енергоефективності, слід здійснити у взаємозв'язку важелів і регуляторів, які використовуються як на мікро-, так і на макрорівнях управління. Тоді, об'єкти для стратегування можна розглядами та визначати за наслідками використання методу «система – об'єкт» (його викладено й обґрунтовано у науковій праці [8]).

УПРАВЛЕННЯ І БІЗНЕС

Таблиця 1

Структура норм і нормативів і їхнє використання у функціональних підсистемах управління забезпеченням енергоефективності функціонування окремого виду економічної діяльності в РПК

Групи норм та нормативів		Використання норм і нормативів у підсистемах системи управління забезпеченням енергоефективності функціонування РПК				
Стимулювання	Планування	Оцінка, аналіз і контролювання	Прогнозування	Стратегування	Коригування	
<p>Норми</p> <p>а) витрат й використання матеріалів і запасних частин на експлуатаційні й ремонтні потреби, ПЕР, витрат праці, використання використання й інших устаткування й інших ОВЗ, амортизації; б) постійних експлуатаційних витрат; в) запасів товарно-матеріал. цінностей.</p> <p>Нормативи:</p> <p>а) рентабельності виробництва; б) створення фонду оплати праці в межах певного ППР і виду економічної діяльності, РПК/ каскаду РПК/ каскаду РПК/ кластерного округу; в) матеріального заохочення за впровадження нової техніки, нововведень і винаходів на різних рівнях управління.</p>	<p>Оцінка результатів діяльності певного ППР і виду економічної діяльності, РПК/ каскаду РПК/ кластерного округу.</p> <p>Визначення обсягів матеріального заохочення й відповідальності за досягнуті результати певного ППР і виду економічної діяльності, РПК/ каскаду РПК/ кластерного округу.</p> <p>Визначення обсягів винагороді за впровадження нової техніки, нововведень і винаходів на різних рівнях управління.</p>	<p>Визначення планової організації-технічних заходів і нової техніки. Розрахунки планових показників для певного ППР і виду економічної діяльності, РПК/ каскаду РПК/ кластерного округу.</p> <p>Визначення обсягів матеріального заохочення й відповідальності за досягнуті результати певного ППР і виду економічної діяльності, РПК/ каскаду РПК/ кластерного округу.</p> <p>Внутрішній і зовнішній аналіз та контроль за вимірами ЕЕ певного ППР і виду економічної діяльності, РПК/ каскаду РПК/ кластерного округу.</p> <p>Встановлення втрат і генерування резервів ресурсів використання і енергоефективності функціонування в межах певного ППР і виду економічної діяльності, РПК/ каскаду РПК/ кластерного округу..</p>	<p>Визначення цільових орієнтирів розвитку кожного РПК/ каскаду РПК/ кластерного округу каскадів РПК за наступними агрегованими значенням: Рівня енергоефективності; Рівня результативності управління забезпеченням енергоефективності функціонування; Локальних показників енергоефективності функціонування; Локальних показників результативності управління забезпеченням енергоефективності функціонування; Потенціалу сталого розвитку;</p>	<p>Обґрунтування та поглиблене вивчення стратегічної позиції кожного РПК/ каскаду РПК/ кластерного округу задля побудови і добору стратегічного набору (набору стратегій) із управління забезпеченням енергоефективності функціонування в контексті досягнення високої енергоефективності реального сектору регіональної економіки України.</p>	<p>Використання технологій управління за відхиленнями при об'єктивації суттєвих відхилень досягнутих значень показників енергоефективності та результативності управління забезпеченням енергоефективності функціонування від визначених цільових орієнтирів розвитку кожного РПК/ каскаду РПК/ кластерного утворення.</p>	

При цьому, визнані дисертантом у роботі об'єкти для стратегування (РПК/ каскади РПК/ кластерні округи) розглядалися за використання методу «система – об'єкт» в контексті розбудови гетерархій більш складної архітектури – продуктивних сил України.

У новій політичній системі України має бути описаний новий тип влади - стратегічна, тобто інша, ніж судова, виконавча, законодавча і вже описане нами самоврядування. Стратегування - спосіб багатомірного (багатофокусного) самостійного управління розвитком, коли враховують довгострокові стратегії різних зовнішніх стратегічних гравців і на протипагу їм розробляють та впроваджують свої стратегії. Принцип системності стратегування. Стратегування може бути ефективним не в разі існування стратегій чи стратегічних органів, а за умови наявності складної і розгалуженої системи розробки та впровадження довгострокових стратегій, застосування стратегічних сценаріїв дії влади та використання стратегічної гри та контргри в різних стратегічних сферах політики та економіки. При цьому, зазначимо, що принцип трьохрівневого стратегування. В країні має бути створено трьохрівневу систему стратегування - набір інститутів, процедур, взаємозв'язків з виконавчою владою, що дозволяє здійснювати стратегування. Стратегування повинно мати три пов'язані рівні: А, саме: I) громадсько-політичне стратегування (розробка політичної публічної загальнонаціональної Стратегії, яка показує час в 10-20 років та місце країни на цей час серед стратегій зовнішніх гравців, які значно впливають на неї - складається з різних стратегічних планів, призначена для широкої громади та бізнесменів); II) інституційне стратегування (Інститут Стратегування та інші інститути, до компетенції яких має бути віднесене стратегування сценарне та ігрове, тобто більш складніші стратегії щодо конкретних сценаріїв та стратегічних ігор влади, наприклад, в сфері закупки енергоносіїв, інновацій, інформатизації тощо - для консультації органів влади у її повсякденній роботі та для перспективного програмування); III) елітне стратегування, що відбувається на "стратегічній раді" - ще більш складна стратегія на більш довгий термін, яка є принципово непублічною і часто відомою для дуже небагатьох навіть з представників влади. На "стратегічній раді" також заключається і перезаклучається "пакт еліт" - принципи, на яких побудована Конституція. При цьому, визнаємо, що I та II-й рівень описується в Конституції тільки з точки зору загальних принципів. 3-й рівень може не описуватися, але його існування - предмет "пакту еліт", який заключається незалежно від Конституції, але впливає на її принциповий зміст.

До цього зауважимо, що принцип розмежування "компетентного самоврядування" і "стратегування" реалізовується шляхом розмежування громадсько-політичної публічної стратегії і відносно закритого інституційного та ще більш закритого елітного стратегування. Стратегування не є безпосередньо демократичним інструментом влади. Принцип "компетентного самоврядування" означає розмежування в стратегуванні двох традиційних підходів у політиці - оптиматів³ та популярів⁴. Популярі беруть участь на першому рівні стратегування. Оптимати беруть участь на другому рівні стратегування. На третьому рівні стратегування діє вузький прошарок еліти з дуже вузькими повноваженнями - стратегування щодо вічності і цивілізацій планети. Можна назвати їх обраними або ще якось романтично. Але без них не можна обійтись, якщо ми прагнемо бути лідерами у світі.

Принцип різного рівня громадського контролю для кожного рівня стратегування. Це означає, що тільки перший рівень стратегування є повністю публічним і підлягає повному громадському контролю. На другому рівні використовуються непублічні стратегії і громадському контролю підлягають тільки обставини їх розробки та впровадження - кадрова політика, обсяг фінансування, оцінка результативності постфактум. Для другого рівня стратегування характерна обмежена публічність або відстрочена публічність. На третьому рівні, що виходить за межі публічних інститутів, контроль за вузьким колом еліти, що здійснює елітне стратегування, здійснюється елітою взагалі. Вплив цього третього рівня стратегій відбувається винятково через входження людей, що є носіями складних багатомірних стратегій, в конкретні владні інститути. Фактично третій рівень - це організація закритого елітарного типу: відкриті і зрозумілі цілі, але складні та закриті стратегії їх досягнення. Така організація не є масонською в повному розумінні слова, тому що її члени діють публічно, не переслідують ніяких таємних цілей. Публічне стратегування контролюється громадськістю змістовно і повністю. Інституційне стратегування контролюється громадськістю на рівні організації структур та на рівні цілей, щодо яких діє принцип відкладеної (відстроченої) публічності. Елітне стратегування контролюється компетентною громадськістю на рівні основних трьох цілей та на рівні персонального складу, який є публічним. Економічної небезпеки відсутності традиційного демократичного контролю за елітним стратегування нема - бо там нема чого красти. Є

тільки культурна небезпека - втрата країною культурної ідентичності, але така небезпека є завжди і при демократичній владі.

Конституцією регулюється публічне стратегування в частині, що відноситься до функцій Стратегії, робота Стратегічного інституту - окремим законом, елітне стратегування законодавчо не регулюється.

Відповідно в Конституції змінюється розуміння функцій Президента та Прем'єр-міністра: Прем'єр-міністр повинен отримувати всю повноту виконавчої влади, а Президент стає основою влади стратегічної.

Принцип цілісності Стратегії - стратегія є єдиною і цілісною на кожному з рівнів. Створення цілісності на кожному рівні стратегування є окреме завдання при розробці Конституції. Щодо першого рівня (громадсько-політичне стратегування) цілісність стратегії означає: стратегія як документ розробляється публічно з залучення широкого кола партій, експертів, активної громадськості, підтверджується Президентом як обов'язкова до впровадження всіма органами влади. В Конституції має бути передбачено механізм корекції Програми Уряду та тематичних урядових програм щодо Загальнонаціональної Стратегії. Щодо другого рівня (інституційне стратегування) цілісність стратегії означає: професійно розроблені стратегії (щорічні послання Президента мають статус стратегічних і обов'язкові до впровадження в Програму Уряду, тематичні урядові програми та закони Парламенту; сценарії та ігри інститутів використовуються в поточній роботі як стратегічні інструменти; тематичні стратегії можуть розроблятися різними інститутами і в разі їх підтвердження Президентом вони обов'язкові до впровадження). Третій рівень (елітне стратегування) є справою вузького кола еліти, що спрямована на збереження територіальної цілісності, збереження та розвиток культурної ідентичності, світове лідерство в розвитку країни. Тобто цей рівень тільки змістовно, а не адміністративно, є над Конституцією, над іншими стратегіями, програмами, уявленнями решти політиків та громадян (стратегія за цивілізаційним рахунком).

Таким чином всі вищеописані принципи та підходи мають бути предметом "пакту еліт", який заключається до змін в Конституцію. Відтак Конституція має розроблятися всією українською елітою, а прийматися на всенародному референдумі. "Пакт еліт" може змінюватися за спеціальною процедурою на "стратегічній раді", яка збирається поза Парламентом періодично або позачергово у випадку конституційної чи іншої кризи в країні. На цих зборах приймають різні стратегічні рішення, в тому числі - рішення про зміни до Конституції. "Стратегічна рада" - неінституційне утворення іншого змісту, ніж загальнонаціональний круглий стіл. Це утворення, де говорять про принципи розвитку країни, взаємодії еліт, стратегії третього рівня, а не про інтереси окремих політичних сил. Політичний торг на "стратегічній раді" заборонено.

Отже самоврядування та стратегування - два нових типи влади, які має описати та впровадити Україна. Давайте конспективно аргументуємо це. Отже використання самоврядування відоме з історичної практики як солідаризм, а стратегування - це самостійне управління своїм розвитком. Доганяючий розвиток СРСР 1970-80-ті: квазісолідаризм без дійсного розвитку - програш. Країни ОПЕК в 1970-ті: отримання грошей за дорогу нафту без солідаризму і без розвитку, гроші тікають в країни, які розвиваються стрімкіше, - програш. Країни Тихоокеанського регіону ("тигри" і "дракони") в 1970-80-ті: проривний розвиток без солідаризму - програш. Реформістський розвиток країн Східної Європи під патронатом ЄС в 1990-ті: солідаризм та розвиток в ситуації зовнішнього управління - незначний вигреш. Таємниця успіху - два фокуси управління: самоврядування управляє повноваженнями демократичної влади, а стратегування переграє зовнішнє управління. Тільки баланс двох нових типів влади створює цивілізаційну перевагу.

Таким чином Україна стала об'єктом геополітичної експансії Росії, стратегічного впливу США, стратегічного управління з боку ЄС, СОТ, НАТО, ЄЄП в ситуації, коли ми, не маючи своєї системи стратегування, програємо кожному з цих суб'єктів стратегічно в довгостроковій перспективі.

Всі вище наведені обставини не розглядаються українською політичною елітою як такі, які підлягають осмисленню на рівні правової теорії, технології та спрямування політичної системи через Конституцію, на рівні нової стратегії, на рівні нового, вже не національного, а цивілізаційного проекту. При цьому, слід визнати, що українська інституційна сфера діяльності не працює стратегічно: 1) у корелянтів відсутнє бачення довгострокової перспективи країни; 2) немає бачення доцільності щодо використання певного типу стратегій інших країн; 3) немає своєї сильної стратегічної гри та контргри в ситуації зіткнення стратегій; 4) відсутні ознаки щодо застосування технології кооперації з іншими учасниками стратегічної гри всередині країни (бізнес, міські громади та ін.). Поряд із цим, нинішня Конституція базується на застарілому уявленні про три гілки влади -

законодавчу, виконавчу та судову. Разом з тим, як ми бачимо з обставин сучасного світу, окрім описаного раніше самоврядування як нового типу влади¹, з'явився ще один новий тип влади - стратегічна. Звідси, стратегічна влада завжди діє, навіть коли це не наша влада. Тобто завжди чиясь стратегія здійснюється в Україні, навіть коли це не наша стратегія. Стратегічна влада - тільки частково влада демократична. Стратегія - інструмент багатомірного рефлексивного мислення, що не доступне широкому загалу. Стратегування - інструмент здебільшого елітний. Найбільша таємниця успішних країн чи навіть цивілізацій - визнання стратегічної влади як частково демократичної задля світового лідерства своєї культурної ідентичності. Такі успішні стратегічні цивілізаційні технології пропонують назовні іншим країнам - саму демократію без стратегічної влади. Якщо ці інші країни погоджуються на пропоновану демократію без стратегічної влади, то це невідворотно веде їх до культурної асиміляції в цивілізаціях, які є носіями світових стратегій. В стратегічних цивілізаціях демократія контролює тільки видимі і загально зрозумілі аспекти стратегування - самих стратегів, соціальні інститути стратегування, вплив стратегічної влади на інші традиційні гілки влади.

Всі політичні реформи в Україні і навіть та, яка сьогодні планується, знаходяться поза уявленнями про світове лідерство нашої країни. Це означає, що всі попередні і та, що планується, політичні реформи спрямовані на відтворення і закріплення ситуації зовнішнього управління країною за відсутності центру прийняття стратегічних рішень всередині країни. Коли стратегічна влада в країні відсутня, а внутрішні центри прийняття виконавчих рішень розробляють свої рішення без врахування всього кола суб'єктів, неоперативно діють в кризах, будують одномірні і короткострокові стратегії, тоді країною управляють зовнішні центри прийняття стратегічних рішень, які розробляють більш оперативні рішення, з багатомірними і більш довгостроковими стратегіями. Звідси, стратегічна неадекватність України означає буквально таку ситуацію, коли конституційно закріплені дві обставини: відсутність центру прийняття стратегічних рішень всередині країни (відсутність стратегічної влади) і ситуація зовнішнього управління країною (законодавство України є частиною світового законодавства, Україна вступає в різні наддержавні утворення, блоки, організації, які мають власні стратегії та диктують їх Україні). Замкнене коло стратегічної неадекватності полягає у тому, що нинішня, так звана, державна еліта не бажає здійснювати перехід до створення системи стратегування, оскільки хоча і мало компетентна, але не зацікавлена, а широкі верстви української громади, хоч і зацікавлені у створенні в їх країні системи стратегування, але не достатньо компетентні, щоб змусити еліту її створювати.

Ми не єдині, хто робить помилки щодо стратегування. Європейський Союз теж потрапив у подібну пастку. Європейська еліта обдумувала десятиліттями способи і технології цивілізаційної конкуренції Європи з рештою цивілізацій, зокрема США. Разом з тим, ставлячи завдання розвитку стратегічної влади Європи, еліта новоствореного об'єднання країн вдалася до спроб досягати цілей стратегування через традиційні інструменти національної демократії - голосування національних громад за стратегічні засади. Це найпоказовіший приклад теоретичної неспроможності європейського права, яке мало бути дорозвинуте під принципово нові цілі. У світлі розв'язання завдань щодо виокремлення умов функціонування оптимальної для України СУР_{СПП} та визначення її цільових функцій, слід визнати, що теоретичним і прикладним аспектам розроблення та використання еволюційних методик проектування багатокомпонентних структур присвячені праці І. Пригожина, а також Дж. Мартіно, А. Маршалла, Д. Сахала, Т. Сааті та інших (результати їхніх досліджень представлено у наукових роботах [1 – 3]). Зазначеним напрямом досліджень присвячені розробки вчених наукових установ НАН України, зокрема, Алімова О. М., Амоші О. І., Бандура С. І., Дейнеко Л. В. та інших (методологічні засади групування потенціалів приведено у наукових роботах [4 – 7]).

Мета статті - розробка та обґрунтування оптимізаційного переліку засобів, моделей і схем щодо формалізації умов і обмежень задля формування адекватної реальним виробничо-господарським, соціально-економічним і техніко-технологічним процесам системи управління розвитком стратегічного потенціалу промисловості України за рахунок розробки оптимального складу процедур задля забезпечення проектної ефективності на кожному етапі побудови її багато-рівневої, -шарової і -вимірної просторово-часової форми організації та управління розвитком реальним сектором економіки держави.

Відмітимо, що умови функціонування проєктованих елементів системи управління розвитком стратегічного потенціалу промисловості (СУР_{СПП}), виходячи з їх математичної формалізації, нами пропонується розділити на дві групи. У цій відповідності, визнаємо, що: по-перше, це умови, що можуть змінюватись в залежності від прямих рішень з вибору характеристик та схеми функціонування елементів даної системи (В). Найчастіше це умови, які пов'язані з ціле спрямованою

протидією (конфліктною ситуацією), що характеризується високою ступеню невизначеності. Вважаємо, що до цієї групи можна віднести оптимізаційний комплекс заходів та засобів, які можуть бути використані для організації протидії системі управління розвитком стратегічного потенціалу β_n , які є багатоканальними (представлено на рис. 1).

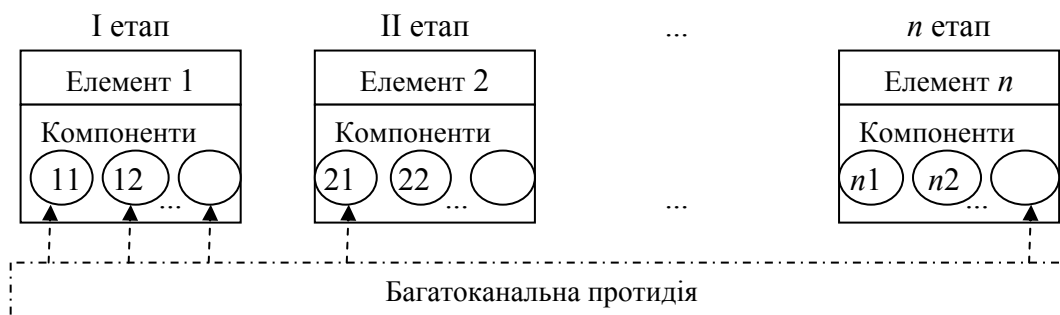

Рис.1. Схема багатоканальної протидії сформованої у дослідженні системи управління розвитком стратегічного потенціалу промисловості України

Визнаємо необхідність врахування у авторських розробках саме багатоканальної протидії викликана тим, що при вирішенні задач перерозподілу наявних ресурсів особливо важливим є розробка комплексу вимірів по визначенню усіх каналів протидії в широкому діапазоні умов використання. Слід зазначити, що при цьому склад та характеристики засобів протидії визначаються: з урахуванням розроблених моделей, які створюються на основі аналізу матеріалів по існуючим системам протидії та прогнозу їх розвитку; з урахуванням реакції на прийняті рішення. Відмітимо, що до цієї групи умовно можна віднести характеристики самих цільових об'єктів β_n – тобто, це сукупність об'єктів, що обслуговуються даною системою та задаються просторово-часовим їх розміщенням, характеристиками кожного об'єкта та потрібними нормами впливу для рішення задач з обслуговування (які визначені для певної системи управління задля її забезпечення і обслуговування логістичних зв'язків). Дані об'єкти можуть змінювати свій стан та реакцію на вплив. Необхідно відмітити, що об'єкти та можлива протидія взаємопов'язані: характер об'єкту визначає рівень протидії елемента системи.

Відмітимо, що на етапі проектування найчастіше розглядаються типові цільові об'єкти, які мають умовний характер та своїми характеристиками охоплюють діапазон зазначених характеристик. У конкретному випадку при провадженні процедур із проектування (у т. ч. і моделювання) може бути розглянуто певне обмеження, що задається на етапі аналізу системи, але в задачах проектної ефективності може коригуватися. Відмітимо, що у схемі проектних операцій розглядаються задачі забезпечення вказаного рівня впливу проектованої системи по кожному з цільових об'єктів. Можливість зміни стану об'єкта при виконанні операцій та його реакція на вплив призводить до необхідності врахування змін потрібного рівня дії по об'єктам в залежності від затраченого часу. При цьому, умови даної групи можуть бути представлені у вигляді типових модулів, які включають певний об'єкт та сукупність засобів протидії проектованого елемента, що призначений для впливу на них. За таких умов для кожної системи необхідним стає виділення певного набору типових модулів, які б відображали діапазон впливу та враховували особливості етапу дослідження та проектованого елемента системи управління розвитком стратегічного потенціалу. В свою чергу вони відображають як характеристики цільових об'єктів так і можливу протидію до СУР_{СПП} на всіх етапах операцій β_n . У цій відповідності, зазначимо, що типові проектні модулі повинні враховувати ряд об'єктивних факторів, таких як, наприклад: 1) в межах кожної із β_n можуть функціонувати і інші складно організовані системи (підсистеми), тому, слід чітко обґрунтувати пріоритетні цілі, а у їхній відповідності й завдання; 2) визнаємо, що у разі реалізації функцій проектованим елементом, їм, імовірно, будуть перешкоджати і масштаби протидії слід враховувати у елементарній моделі операцій; 3) β_n та протидія матимуть високу ступінь невизначеності, яку, у певній мірі, можна передбачити при побудові відповідних модулів. Відтак, зазначене дозволить вирішити завдання щодо оптимізації параметрів проектованого елемента в умовах підвищення критичності функціонування СУР_{СПП} в контексті переходу держави до сталого розвитку. Звідси, можна стверджувати, що формування елементарних модулів при виконанні процедур із проектування – це конкретний та ітеративний процес, що потребує обґрунтування умов для ідентифікації вимог до їх застосування. У зв'язку з цим, доцільним є виконання функції контролювання за наслідками інваріативного

проектування, які відібрані за кожній модульній процедурі шляхом оцінки їхньої ефективності із залучення до вихідних (похідних) умов до формалізованих умов, передбачених за першою групою функціонування СУР_{СПП}.

Друга група – це умови, що не змінюються при будь-якому виборі обмеженої кількості найвагоміших характеристик у відповідності до схеми функціонування елементів СУР_{СПП} (U). Ці умови можуть зменшувати або ж збільшувати ефективність даної системи (завчасно не відомо що саме відбудеться). Умови даної групи можна описати законом розподілення параметрів та враховувати в математичних моделях методами теорії ймовірності. Поряд із цим, зазначимо, що умови даної групи мають нецілеспрямований характер – пасивні умови, до яких відносяться: природні умови (географічне положення, наявні ресурси тощо); реакція системи (її обмеження та характеристики); реакція умов першої групи (зміни в параметрів в операціях та протидія). Таким чином, безпосередній опис всієї сукупності дій у схемі операцій зробити складно у зв'язку з їх різноманітністю та наявною кількістю елементів, які виконують ці дії. Тому, доцільним є виділення типових складових для кожної з яких розробляти типові моделі, на основі яких й формувати модель операцій. При цьому, індивідуальні особливості формалізації елементів оригінальної СУР_{СПП} враховуються при складанні послідовності типових дій, що зазначені в схемі операцій. Таким чином, в загальному вигляді всі дії можливо розподілити на елементарні Δ_E та протидії Δ_P , які виконуються на n-му інтервалі розвитку операції. Результати впливу елементів системи по повному об'єкту, яка чинить протидію (на навпаки) характеризується можливістю певного впливу P_B . Результат впливу характеризуватиме стан S_C , в який переходить об'єкт у результаті виконання дій представлено автором у вигляді формулі (1):

$$P_B(S_C) = P[\Delta_E, \Delta_P(\Delta_E)]_P(U_E) \quad (1)$$

U_E - сукупність параметрів, що характеризують умови на n-му інтервалі розвитку операції.

У відповідності з приведеним вище, зазначимо, що всі дії, які формалізовано в межах СУР_{СПП} в період виконання операцій $T_{оп}$ відображають цикл функціонування системи $\Delta_E(T_{оп})$, яка в свою чергу являє собою впорядковану сукупність елементарних дій – тобто, вигляд формули (2)

$$\Delta_E(T_{оп}) = \bigcup_{T_{оп}} \Delta_E \cdot \quad (2)$$

Відтак, певним чином підсумуємо вище зазначене: з метою виділення елементарних дій розглядаються функціональні та методичні їх відмінності, одноманітність алгоритму виконання кожної дії протягом усього інтервалу, можливість описати простою математичною моделлю тощо. Відмітимо, що розробка моделей елементарних дій Δ_E та Δ_P , а також підхід до їх об'єднання в моделі операцій забезпечить цілий ряд переваг: а) можливість використання методичного доробку; б) скорочення термінів розробки самої моделі; в) диференційну оцінку внеску кожної елементарної дії в загальну операцію; г) можливість врахування усіх дій та всіх каналів протидій при оцінці ефективності засобів, що не мають аналогів. А, схема операцій для задач проектної ефективності буде описувати дії, що виконуються в першу чергу діючою ланкою (ДЛ), яка безпосередньо вирішує поставлені завдання та в склад якої входить проектований елемент. Виокремлення елементів, що входять у склад ДЛ дозволить подати схему операцій для систем у вигляді трьох основних етапів: початкового, контролю та кінцевого. Відмітимо, що кожному з етапів будь-яка дія представлена як вплив одного елемента на інший.

Відтак, автором статті доведено, що що функціонування сучасної системи управління розвитком стратегічного потенціалу промисловості України, наразі, потребує системних досліджень і удосконалення методологічних засад її проектування в контексті забезпечення її надійності функціонування. Зокрема, слід відмітити потребу в реалізації функціоналів, які зосереджено у площині трансформації структурно-динамічних вимірів функціонування реального сектору економіки України. А, саме (деталізовано у попередній науковій раці автора дослідження [8]), у сфері активізації процесів трансформації сучасної: структури управління розвитком стратегічного потенціалу; ущільнення зв'язків із внутрішнім і зовнішнім середовищем; удосконалення механізму внутрішньої взаємодії; опису функцій суб'єктів за заданими умовами; визначення змісту стратегії ускладнення/ спрощення діяльності системи управління розвитком реального сектору економіки України. Слід вказати і на те, що приведені у цій статті результати (їх підтверджено у попередній науковій праці [9]) дозволяють визнати про наступне: враховуючи документальне підтвердження

адекватності викладених, за теоретико-концептуальними обґрунтуваннями, схем і модельних рішень в контексті реалізації проектних процедур, корелянти, озброєнні дієвим науково-прикладним інструментом здатні будуть усунути узвичаєні адміністративно-силові акції політичних еліт на порушення базових засад збалансованості функціонування промисловості України.

Література

1. Summerts R. Cost estimates as predictors of actual cost: A statistical study of military developments. – Strategy for R&D (New York: Springer-Verlag), 1977. – 124 p.
2. Сахал Д. М. Технический прогресс: концепции, модели, оценки: Монография / Сахал Д. М. / Пер. с англ. – М: Финансы и статистика, 1985.– 368 с.
3. Саати Т. Принятие решений: метод анализа иерархий: Монография / Т. Саати. – М.: Радио и связь, 1999. – 228 с.
4. Алимов О.М. Стратегічний потенціал – сукупні можливості національної економіки по досягненню цілей збалансованого розвитку / Алимов О. М., Микитенко В. В. // Продуктивні сили України. науково-теоретичний економічний журнал. К.: – РВПС НАН України, 2006. – № 1. – С. 135–151.
5. Потенціал національної промисловості: цілі та механізми ефективного розвитку: Монографія / [Кіндзерский Ю. В., Микитенко В. В., Якубовський М. М. та ін.]; за ред. Ю. В. Кінзерского; НАН України; Ін-т економіки та прогнозування НАН України. – К., 2009. – 928 с.
6. Стратегічний потенціал продуктивних сил регіонів України: монографія / [Алимов О. М., Бандур С. І., Дейнеко Л. В., Микитенко В. В. та ін.] / За ред. д.е.н., проф. Б. М. Данилишина. – К.: РВПС України НАН України., 2009. – 424 с.
7. Структурні трансформації економіки: світовий досвід, інститути, стратегії для України: монографія/ О. І. Амоша, М. Г. Білопольский, В. В. Микитенко та ін. – Інститут економіки промисловості НАН України, ТНЕУ МОНмолодьспорту України. – Тернопіль: Економічна думка ТНЕУ МОНмолодьспорту України. 2011. – 848 с.
8. Микитенко В.В. Технології управління розвитком стратегічного потенціалу в системі забезпечення економічної безпеки у промисловості України / В.В. Микитенко // Український соціум: наука – освіта – виробництво: Збірник наукових праць. / [В. Ю. Бугай, С. М. Шкарлет, В. Ю. Худолей та ін.]; за ред. д.е.н., проф. В. В. Микитенко. – Вип. 4. – Київ, МНТУ ім. акад. Ю. Бугая та Асоціація ТЕКУ, 2013. – 384 с. [С. 34 – 42].
9. Демешок О.О. Прогнозування вимірів енергоефективності регіонального промислового виробництва з урахуванням масштабів розвиненості його стратегічного потенціалу / Микитенко В. В., Демешок О. О., Худолей В. Ю. / Соціально-економічні проблеми і держава: Науковий фаховий електронний журнал. Електронне наукове фахове видання. – Тернопіль, Тернопільський національний технічний університет МОН України та Академія соціального управління, 2013. - № 3 (06). – С. 169 – 180. Режим доступу: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2013/13dooysp.pdf>.

Рецензент д.е.н., професор Микитенко В.В.